

Transkribering av podcasten Prata rasism

Avsnitt 4 med sociologen Carina Tigervall, om vardagsrasism och utseende

Läsanvisningar

(01,01)	exempel på position i ljudfil vid ett eller flera ohörbara ord
PAUS	längre paus
...	ej avslutad mening

Inledning

Forum för levande historia presenterar "Prata rasism".

"So even though we face the difficulties of today and tomorrow,..."

Vad är rasism och varför finns det? Och vad kan göras åt det?

" ... I still have a dream..."

Stora frågor som kan ge lite olika svar beroende på från vilket perspektiv man tittar.

"... one day live in a nation where they will not be judged by the color of their skin, but by the content of their character. I have a dream..."

-

Speaker: I den här podserien träffar jag forskare med olika bakgrund för att fråga dem om vad de ser.

Okänd röst: Jag har ett projekt som heter Fördomsfullhet och fri vilja. Och då frågar folk mig så här "Finns det fri vilja?" Då säger jag "Lycka till!" I alla fall vad det gäller fördomsfullhet.

Okänd röst: Antingen blir alla rasister då, som du säger, eller så blir ingen rasist. Eller hur ska vi kunna avgränsa att vissa människor ingår i den här samhällsstrukturen och andra inte?

Okänd röst: ... kategorisera människor och klassificera människor i högre och lägre raser. Jag kan inte låta bli att fundera på varför tänker man så?

Okänd röst: Så jag kände nästan att "Nej, men oj, det här är lite jobbigt att det är den historieundervisningen jag har givit dem". För de har liksom ingen bra grund för att möta andra människor.

Okänd röst: Vi drabbas av någon slags moralisk panik så här "Jag har nazister på skolan. Vad ska vi göra? Vi måste göra någonting!"

Speaker: I det här avsnittet ska vi prata om ett sociologiskt perspektiv.

Carina Tigervall: Vi är i Lund, på Lunds universitet.

Speaker: Carina Tigervall är lärare och forskare vid Socialhögskolan i Lund.

Carina Tigervall: Här sitter jag på översta våningen och forskar om vardagsrasism bland annat. Undervisar blivande Socionomer. Även i sådana frågor som handlar om vardagsrasism och rasism i allmänhet.

Amanda Glans: Vi kan börja bara med en kortfattad beskrivning, vad är sociologi?

Carina Tigervall: Sociologi handlar om samspel mellan grupper och samhälle. Så det är alltså någonting som är på större nivå än på individnivån. Det är det som är det typiskt sociologiska. Sen är sociologi väldigt brett och stort. Och det är inte så att det finns ett sociologiskt perspektiv på forskning om rasism, utan det finns många och som också kan vara konkurrerande. Men det centrala då som jag tror att man kan säga är gemensamt, det är att rasism är någonting som finns på strukturnivå. Alltså på samhällsnivå. Det är inte någonting som finns i eller inom individer, utan det finns där ute i samhället.

Amanda Glans: Finns det inte alls inom människor?

Carina Tigervall: Nja, då antar man ju ett annat perspektiv. Man ser alltså på ett annat sätt. Till exempel ett psykologiskt perspektiv kan man ha på rasism – vilket många har. Då kallar man det ofta för främlingsfientlighet, vilket innebär att människor av naturen då, eller i sina psyken, är rädda för det okända. Det är det som förklarar rasismen. För man menar då att det är ett möte med det okända. Och det är ju två helt olika sätt att se på det och som också får olika betydelser.

Speaker: Strukturell rasism menar att rasism inte bara är något som utspelar sig mellan två människor, utan är en del av någonting större. Och det här synsättet innebär att även personer som inte uttryckligen har rasistiska värderingar, kan utöva rasism på grund av hur samhället är uppbyggt och ser ut.

Carina Tigervall: Det ligger på hela samhällets nivå att rasistiska strukturer finns i samhället och att vi alla är en del av det. Oavsett hur vi ser på det och vad vi gör. Och det är ju någonting som då finns historiskt sett. Alltså, hur har man berättat om olika folkgrupper och olika raser och så vidare. Och att den kunskapen då, bär vi med oss och som alla på något sätt får förhålla sig till. Det är inte så att man

som individ kan vara hela bortom historien. För det finns ju invävt i bilder, berättelser, språk, musik, allting. Det finns liksom på alla nivåer i samhället.

Amanda Glans: Då blir det som att alla är rasister?

Carina Tigervall: Ja, och när jag undervisar så brukar en del studenter komma fram till det, och blir ju väldigt skrämnda. Och det kan jag tänka mig också att skolelever och människor som inte har tänkt så här, reagerar just så här "Oj, jag är också rasist!". Och det blir ju knasigt. Men som jag använder begreppet rasism så är det någonting strukturellt, vilket gör att det här att springa och kalla vissa människor för rasist och andra inte, den blir helt missvisande. Och gör också kanske att det här är ett problem som är väldigt svårt att ta sig an.

Amanda Glans: För att?

Carina Tigervall: Ja, för att antingen blir alla rasister då, som du säger, eller så blir ingen rasist. Eller hur ska vi kunna avgränsa att vissa människor ingår i den här samhällsstrukturen och andra inte. Det kan man liksom inte. Men jag måste inte fortsätta reproducera det utan jag kan ju aktivt välja att låta bli.

Amanda Glans: Eftersom sociologi fokuserar på strukturer som förklaringar, missar man någonting i individer då?

Carina Tigervall: Ja, det kan man göra. Sen är ju också sociologin ganska bred. Alltså, mycket sociologi jobbar ju kvantitativt, med stora undersökningar där man till exempel skickar ut enkäter till tusentals personer. Det vet jag att man gör. Det finns någonting som heter mångfaldsbarometern där man skickar ut till massor med svenskar och frågar "Vad anser ni om invandring? Tycker ni att det är för mycket invandring i Sverige eller för lite?" Där får man ju svar på en väldigt bred strukturell nivå. Och där man också kan se att det är vissa grupper och vissa män som är mer kritiska än kvinnor och så vidare. Så man ser mönster, men där kommer ju alltid frågan "Varför?", som man vill veta. Hur resonerar man och vad är det som gör att man tänker som man gör. Sen är ju det ändå någonting som sociologer studerar genom att göra djupintervjuer till exempel, där man söker upp människor och ställer frågor så. Och sen finns det ju svagheter med att fråga människor också om saker. För det är ju inte alltid man vet varför man tänker eller gör på ett visst sätt. Och där kommer väl... Då närmar man sig ju psykologin då som förklaringsmodell, som också kan tillföra något, absolut.

Speaker: Ett sätt som den strukturella rasismen anses upprätthållas är vardagsrasism.

Carina Tigervall: Det är en beteckning för händelser i vardagen. Episoder som människor då, som inte uppfattas som vita eller tillhörande majoritetssamhället, upplever och berättar om.

Speaker: Eftersom den reproducerar rasistiska föreställningar.

Carina Tigervall: Den konstruerar ett "vi" och att det då finns några som inte tillhör det här vi:et, utan några som avviker från den här normaliteten där vi:et är.

Speaker: Vi går ut från Socialhögskolan, ut på gatan till en offentlig miljö.

- Amanda Glans: Om man tänker så här, en allmän offentlig miljö.
- Carina Tigervall: Ja.
- Amanda Glans: På vilket sätt är den kopplad till vardagsrasism.
- Carina Tigervall: Jo, alltså, vardagsrasism är något som syns i offentlig miljö. Och många av de här berättelserna, som jag har fått i min forskning också, är kopplade just till offentlig miljö där bussen verkar vara någon slags nyckelplats.
- Amanda Glans: Varför är det just buss tror du?
- Carina Tigervall: Det är väl ett ställe där människor blandas och kanske också människor som inte blandas på ställen i övrigt.
- Amanda Glans: Vad vet man om vardagsrasism just nu?
- Carina Tigervall: Man vet relativt mycket. Det finns väldigt många berättelser om det. Av personer som har blivit utsatta. Sen så finns det också ett ganska starkt motstånd från majoriteten som inte riktigt vill kännas vid att det här är något som finns.
- Amanda Glans: Hur märks det?
- Carina Tigervall: Det märks ju i ren konkret förnekelse. Att man säger att "Nej, men det är inte så mycket", och "Jag har inte sett någon vardagsrasism. Är det verkligen så mycket? Är det så märkvärdigt? Är det så stort eller är det här specifika händelser som ni råkar ha samlat ihop?" Så att det är egentligen ett ifrågasättande av hela idén om att det här är någonting som finns i Sverige i dag.
- Amanda Glans: Men hur vet man att någonting är vardagsrasism och inte annan diskriminering?
- Carina Tigervall: Ja, det är ju liksom en av de här kritiska frågorna som man får. För det är ju också sådant som vi har upplevt när vi har berättat om det här. Då säger någon, och det här finns med i boken också, "Jo, men jag har ju en brorson som är rödhårig, och han blir också mobbad. Det är ju bara mobbning. Det råkar bara vara någon som blir utsatt." Man vill inte se att det finns på en övergripande nivå en struktur, utan att det är någonting som kan drabba vem som helst, så man tänker som någonting annat istället.
- Amanda Glans: Behövs det forskas mer?
- Carina Tigervall: Jag tror att det gör det. Och inte minst därför att det behöver bli mer legitimt än vad det är i dag. I och med att det finns så mycket förnekelse och ganska få studier så behöver man belägga det med större och fler studier, så att man verkligen kan känna att man kan bevisa att det här är något som finns. Det kan inte vara en slump att jag dyker på samma berättelser om och om igen. Utan det här är något som finns och är mer systematiskt.
- Amanda Glans: Vad går det att göra åt rasismen?

Carina Tigervall: Alltså, eftersom människor själva kan välja saker och göra liksom, och tänka, så kan man göra hur mycket som helst åt det. Sen så finns det ju försök också att göra någonting åt det som är mer eller mindre lyckade. Där i slutet på 60-talet så ville man ju verkligen också göra upp med rasismen någonstans, på samma sätt som kvinnokampen var stark. Och en sak som man tänkte där, det var att man helt enkelt skulle sluta prata om ras. Man skulle sluta se färg. Man skulle bara liksom sluta helt tvärt. Och jag kallar det där för färgblindhet, det är som ett begrepp för att sammanfatta det hela. Om vi slutar att prata om att det finns olika folk, att människor ser olika ut, så kommer det så småningom bli helt betydelselöst. Det är bara det att den här ideologin har en baksida. Och det är att om man inte pratar om något som är problematiskt så kommer man inte heller att kunna prata om problemen med det. Vilket innebär att från den tiden och framåt så har rasismen kunnat finnas utan att man kan prata om det. För om det inte finns några raser, det är ju ett sådant där begrepp som är väldigt ifrågasatt, hur kan det då finnas rasism? Alla är ju lika. Det finns ingen skillnad på människor. Vi ser den inte. Alltså finns ingen rasism. Så om de människor som har den typen av upplevelse att de blir exkluderade, utestängda eller utpekade på olika sätt, så finns det liksom inget språk för det. Utan det måste vara något annat, mobbning eller ja, man får liksom benämna det på ett annat sätt. Och det gör att en sådan struktur kan leva kvar. Däremot upplever jag att man har börjat prata om rasism nu. För när jag forskade om det här för tio år sedan, då var det också väldigt svårt att prata om det och väldigt ifrågasatt. Där man menade att "Finns det verkligen rasism i Sverige? Det tror vi inte på." Så säger inte så många längre. Utan nu är det mer uppe till diskussion.

Amanda Glans: Men sa folk så för tio år sedan?

Carina Tigervall: Folk sa väl nästan ingenting. När vi presenterade vår studie så möttes det väldigt mycket med tystnad och skepsis. Och även inom akademien så var det många som... Alltså, det hände ibland på seminarier att någon sa "Jaha, nu har ni skrivit en massa om ras, så ni ser sådant ni? Då är det ju ni som är rasister. Jag ser ingenting. Jag har aldrig sett att någon är mörk eller ljus", och så vidare.

Amanda Glans: Men vad tänker du när du fick en sådan kommentar?

Carina Tigervall: Jag tänker nog att det handlar just om det här med vithet och privilegier. Att man som vit slipper så mycket av de här problemen. Men också att det känns jobbigt som vit att veta att man är med och återskapar en sådan här struktur. Det vill man ju inte. Eller ja, på något sätt. Man vill på ett plan. Man vill behålla det man har. Man vill ha sina privilegier men man vill inte veta att man är med och gör någonting som motverkar för någon annan helst.

Speaker: Enligt Carina Tigervall så har forskningen inom sociologi främst haft fokus på de utsatta grupperna.

Carina Tigervall: För där blir det ofta så här att den som är "norm" i ett samhälle, som man inte tänker på som speciell eller underordnad eller något, den går ofta fri från forskning.

Speaker: I stället för att studera rasismen inom majoritetssamhället så har de studerat erfarenheterna hos minoritetsgrupper.

- Carina Tigervall: Men när det gäller just rasism så är det ju den gruppen som blir intressant.
- Amanda Glans: För att?
- Carina Tigervall: Ja, därför att om man vill ha en förändring i ett samhälle, om man tycker det, så kanske det inte alltid är meningsfullt att fråga den som har problem "Hur jobbigt har du?". Utan man måste titta på vad är det för typ av struktur och vad är det för människor som hindrar underordnade grupper att röra sig i samhället? Och då får man ju lägga fokus mer på majoriteten.
- Speaker: Vithetsstudier kallas det här nyare perspektivet.
- Carina Tigervall: Och vithetsstudier går ut på att man studerar majoriteten. Alltså, hur betar sig majoriteten? Vad gör de och vad är det som utmärker den? Men håller man på med vithetsforskning så kan man ju räkna med ett ganska hårt motstånd från majoriteten, som inte alls vill se sig som rasister och förövre, eller hur man nu uppfattar det.
- Amanda Glans: Nu blev jag nyfiken. Är det dina barn på anslagstavlan?
- Carina Tigervall: Ja, det är det. Och det här är ju... Det är ganska gamla bilder. Jag tror att My där är tio år och Tintin är åtta på den här.
- Speaker: På Carina Tigervalls anslagstavla hänger några bilder.
- Carina Tigervall: Och det här är en bild på Tintin innan vi fick honom, en bild från Kina.
- Speaker: Det är foton på hennes två barn, som båda är adopterade.
- Carina Tigervall: Men sen ser man ju, när man ser bilderna, att det här är ju barn som avviker, eftersom de är betydligt sötare än andra (skratt).
- Amanda Glans: (Skratt)
- Speaker: Carina Tigervall har forskat om vardagsrasism ur ett ovanligt perspektiv. Genom att studera adopterades och adoptivföräldrars upplevelse.
- Carina Tigervall: Den heter: Adoption, diskriminering och etnisk identitet. Jag och en annan forskare som heter Tobias Hübinette har gjort ett antal intervjuer. Vi har studerat en mängd texter och så vidare, för att se hur adopterade och adoptivföräldrar förhåller sig just till det här med diskriminering och vardagsrasism, och etnisk identitet.
- Speaker: Det finns redan forskning i Sverige som visar att personer med utländsk härkomst diskrimineras på till exempel arbetsmarknaden och bostadsmarknaden. Men den forskningen får ofta bemöta kritik om att diskrimineringen kan bero på andra saker.
- Carina Tigervall: Man har gjort studier där man ser att namn har betydelse för om man blir kallad till en anställningsintervju till exempel. Och det är bättre att heta Andersson än Muhammed, och så vidare. Och likaså så kan man ju argumentera att, varför får inte den här som heter Muhammed jobb? Jo, det är för att hans skolgång ser annorlunda ut. Men alla de faktorerna försvinner just

hos adopterade. Det är bara kroppen. De ser ut som att de inte är svenskar enligt någon slags norm för vad svenskhet är. Men i övrigt så sammanfaller allt det andra med svenskhet. Vilka traditioner man har, religion, hur man har vuxit upp, hur man pratar, hur man klär sig. Allting sådant. Så det gör det ju intressant om man är intresserad av att studera just vardagsrasism. Och eftersom det är just ingen som har studerat vad har kroppen för betydelse, så ville vi göra det.

Speaker: I boken använder Carina Tigervall och Tobias Hübinette begreppet ras. Trots att det minst sagt är ifrågasatt.

Carina Tigervall: Det är i stort sett förbjudet. Man säger inte "ras" i Sverige. Och anledningen till det, det är ju efter andra världskriget. Den här känslan av att det är farligt och att det är negativt att peka ut människor på ett dåligt sätt. Så det är jag helt med på, att det är problematiskt så. Det man säger, det är att det finns inga biologiska människoraser. Det finns en ras. Och så är det definitivt. Men det vi pratar om, det är att ras finns på en kulturell nivå. Det finns de här föreställningarna och bilderna då som är skapade av människor. Det är ju inte att människor i sig har raser, utan att vi har skapat raserna.

Amanda Glans: Men varför väljer ni att använda det då?

Carina Tigervall: Om någon skulle ge mig ett bättre begrepp så skulle jag använda det. Och i dag så pratar man ibland om rasifiering. Att man försöker verkligen förtydliga att det handlar om något man gör. Det blir ju ett verb då, att rasifiera. Och det är ju en lösning för att komma från rasbegreppet. Samtidigt blir det väldigt opraktiskt när man skriver. Rasifierade grupper och rasifierade individer. Men det är ju ett sätt att verkligen förtydliga att det inte är något biologiskt.

Speaker: Carina bläddrar i boken. Där finns berättelser från adoptivföräldrar och adopterade.

Carina Tigervall: Det är Johanna som säger så här: "Mina föräldrar sa 'Men gumman, vi tänker inte ens på att du ser annorlunda ut, för vi är så vana vid dig'. Jag försökte vara en i gänget men det gick inte för att jag stack ut så. Och jag tyckte att det var jobbigt. Så jag gick hem till mamma och försökte få någon bekräftelse på att: 'Ja, du ser annorlunda ut. Men ta ingen skit'. Alltså någon förstäelse. Men hon förstod inte. Det var samma sak i skolan. I stället för att se olikheten: 'Ja, du ser annorlunda ut och vi förstår att det är jobbigt'. Någon slags bekräftelse. Men nej, ingenting alls. Så till slut gick man omkring och trodde att man var mistänksam och paranoid. Är det bara jag som tycker att jag är svart, eller ser alla andra det också?"

Den är ju lite speciell just därför att inte ens föräldrarna då kan bekräfta sitt barn i att hon ser annorlunda ut. Och det är ju föräldrar som är uppvuxna just i den här generationen med färgblindhetsideologin. Och som har tagit till sig den helt och fullt. Och kanske också, i och med att de adopterade ett mörkt barn, tänkte att "Det spelar ingen roll för oss. Hon ser ut så och det är inget vi kommer någonsin att tänka på". Men sen när problemen finns i samhället så får då det här barnet ingen bekräftelse för det. Utan man får gå där själv och känna att man är fel eller att man har misstolkat eller överdrivit eller någonting.

Simon säger så här: "De tyckte 'Oj, du har ett utländskt utseende, så du får gå till en speciallärare och lära dig skriva'. Fast jag tillhörde de som skrev bäst i klassen." Där man har tagit för givet då att den här killen är invandrare och behöver lära sig svenska bättre.

Linnea här säger: "Det här utseendemässiga och utpekandet, det är något som är jättejobbigt. Som när man ska träffa nya människor eller när man har fått ett nytt jobb. Men det kan vara jobbigt bara när man går på museum, för då blir det så påtagligt. Och ofta pratar folk engelska med en, så man blir ju påmind om DET också." Här är DET skrivet med stora bokstäver och jag ska återkomma till det. "Då får man bara lägga till någon ödmjuk sida för det är klart att det är ju inte så lätt för den personen att veta. Man har väl också blivit uppfostrad till någon form av vett, vilket innebär att man måste vara schyst och lite extra ödmjuk. För annars så förstör man för andra adoptivbarn. Man måste vara extra bussig och extra snäll och extra trevlig."

Och det här det:et, det finns med i ganska många citat i boken. Och det handlar om att man inte vill säga "Jag ser annorlunda ut", man vill inte säga "Ras", eller man vill inte säga "Jag är korean", utan man säger "Det".

Amanda Glans: Spelar det någon roll att du själv är adopterad?

Carina Tigervall: Ja, jag tror att det har betydelse. Eller det har betydelse. Och i det läget när jag då hade adopterat, eller skulle adoptera. Även innan jag gjorde det, i slutet på 1990-talet, gick i olika kurser som adoptivförälder, där jag tänkte på de här frågorna: Hur är det att växa upp i Sverige när man ser annorlunda ut? När man inte ser vit och svensk ut? Så då upptäckte jag då att det här är ingenting som adoptionsorganisationer, eller kursledare eller andra, pratar om. Utan det är någonting väldigt tyst kring det. Och som forskare så är man ju alltid intresserad av "vita fläckar på kartan". Så att om man inte pratar om det och man inte diskuterar det, men det är så uppenbart att det finns, det ger ju ett intresse. Det är ju det ena och sen som människa då, som förälder, så vill man ju att ens barn ska växa upp i ett samhälle som är bra för dem. Och det är ju en risk man tar som adoptivförälder. Vad utsätter jag ett barn för som jag hämtar på någon annan plats på jorden och tar hit. Blir det bra? Är det rätt? Så att den typen av tvivel och tankar hade ju också betydelse.

Amanda Glans: Vad tänkte du då? Innan du hade adopterat.

Carina Tigervall: Jag tror att jag tänkte väldigt lika som de flesta adoptivföräldrar gör: "Jag ska ha ett barn. Ge mig det nu!" Och det är liksom, barnlösa människor vill ha barn och då är man ganska beredd att sätta väldigt mycket annat åt sidan för att få ett barn. Samtidigt som jag då kände till den här typen av strukturer i samhället. Så det är ju en klivenhet i det där. Att utsätta ett barn för en sådan här erfarenhet.

Speaker: Carina Tigervall lyfter fram den ofta förekommande frågan: Var kommer du ifrån?

Carina Tigervall: Alltså, minsta gemensamma nämnare för människor som uppfattas att de inte ser svenska ut, det är att människor frågar varifrån de kommer. Det är den frågan som de får leva med, "Varifrån kommer du då?" "Jo, jag kommer från

Göteborg.” ”Ja, men egentligen, var kommer du ifrån egentligen?” Och där kommer det här utpekandet att du är annorlunda. Och det här är ju någonting som den här gruppen då, icke-vita som jag kallar det i vår forskning, någonstans har i sin vardag. De är sådana som behöver förklara varför de är där. Till skillnad från vita som inte behöver förklara varför de är där.

Amanda Glans: Hur förhåller man sig till en sådan fråga då, för att den ska bli inkluderande istället?

Carina Tigervall: Den är inte inkluderande (skratt). Den är problematisk. Och det är ju också så här att det är en fråga som vi alla ställer till någon då och då. Om vi åker på konferens eller träffar nya människor så är det nästan som en obligatorisk fråga. Och den råkar vi väl ut för några gånger per år som individ. Om du inte är vit, så råkar du ut för den kanske ett par gånger i veckan. Så där blir det liksom mängden som är problemet. Att du uppmärksammas för att du ser annorlunda ut, gång på gång på gång. Det är inte så att man kan fråga på ett snällare sätt. Möjligen kan man låta bli att fråga.

Amanda Glans: Om man tänker just med adoption, så finns ju också skillnaden mellan hur du ser ut och hur dina barn ser ut. Är det så konstigt att man frågar då?

Carina Tigervall: Nej. Ja, konstigt och konstigt. Det är ju så att man blir synlig som adoptivfamilj.

Amanda Glans: Och vad blev slutsatsen? Vad kom ni fram till?

Carina Tigervall: Alltså, det ena det är ju upplevelser, som jag berättade om. Alla de här olika episoderna och historierna där man har upplevt sig diskriminerad och särskild. Sen var vi också väldigt intresserade av strategier: Hur gör man då? Om man nu har den här upplevelsen av att man ser annorlunda ut eller har barn som ser annorlunda ut, och riskerar att bli diskriminerade. Hur gör man? När det gäller just adopterade så handlar det om att vara ännu svenskare än svensk. Och det gör man då genom att inte bara vara svensk utan att vara medelklass. Apropå det här med klass och etnicitet som någonting som överlappar. Att röra sig måttfullt, klä sig smakfullt, inte skratta för högt och så vidare. Så man vill ju inte bli sedd som invandrare. Det är en strategi. En annan strategi, det är att bara umgås med invandrare eftersom man inte kommer in på ställen där svenskar kommer in, i stadsmiljö till exempel. Så att man blir mer en av invandrarna. Och det är då en mindre vanlig strategi bland adopterade. Eller att söka sig just till födelselandet, kulturen där, andra från födelselandet i olika adoptionsföreningar. När det gäller adoptivföräldrar som jag då intervjuade så pratar man i första hand om att man ska stärka sitt barn. Att man ska älska och man ska älska lite mer än alla andra. Vilket i och för sig är ganska gulligt men frågan är liksom, kan man verkligen älska mer? Är det det som hjälper? Sen färgblindheten är ju en av de här strategierna, att inte prata om och att inte se. Sen en sådan här strategi som alla tog upp och som jag också var med om då när jag gick utbildningen före jag adopterade, det var att man ska lära sig att ge svar på tal. Så om någon säger något rasistiskt så ska man svara på ett så bra sätt så att man sätter dem på plats. Den är väldigt mycket, som jag upptäckte då i alla intervjuerna, väldigt mycket en fantasi. För att när det kommer till verkligheten så är det aldrig någon som har gett något svar på tal. Däremot så fanns det tusen ursäkter om varför man inte gav svar på tal. För att man var

rädd att förstöra stämningen eller för att "Morfar fattar ändå inte". Massor av sådana här.

Så någonting som jag frågade om när det gäller strategier det är "Kan man inte liksom tänka sig att vara med i någon slags anti-rasistisk kamp med andra grupper?" Och där sa då i stort sett alla adoptivföräldrar att "Det kan man inte". Det handlar nog också om att det är väldigt mycket medelklass och överklass som inte alls är inne på det här att göra stora protester i samhället. Utan man såg det på individnivån, det man kan göra finns hos mig. Jag kan hjälpa mitt barn. Men att förändra samhället var inte någon lösning.

Demonstranter ropar: "Inga rasister på våra gator. Inga rasister på våra gator. Inga rasister på våra gator...."

Amanda Glans: När är då ett samhälle icke rasistiskt.

Carina Tigervall: Så länge samhället ser ut som det gör, att det är segregerat, så kommer det att finnas kvar. Om vi tar barn till exempel, min dotter frågade mig en gång – hon var här i något ärende på Socialhögskolan. Och så sa hon till mig, och då tror jag att hon var sju-åtta: "Mamma, alla som städar på universitetet har mörk hud. Varför är det så?" Vi hade inte pratat om det och hon hade ingen benämning för vad hon egentligen menade. Men hon såg att de som har mörk hud städar. Och de som har ljus hud de sitter på sina kontor.

Amanda Glans: Men där är ju du en av de här vita personerna också.

Carina Tigervall: Det är jag absolut, visst är det så.

Amanda Glans: Vad tänker du då?

Carina Tigervall: Alltså, jag kan bara tänka att "Ja, jag är en del i den här strukturen. Jag hjälper till att upprätthålla den genom att göra det jag gör, å ena sidan. Ja, vad ska man tänka mer om det. Det här är en del av hur maktstrukturerna ser ut i vårt samhälle. Och att inte förneka det totalt. Men också se att vad kan jag från min position göra? Ja, jag är forskare. Jag kan forska. Jag kan forska om det här och jag tror att det ger någonting bra.

Speaker: Du har hört en del i serien Prata rasism.

Okänd röst: Det finns inga quick fix. Det finns inga sådana här kardinallösningar.

Okänd röst: Finns det fri vilja, då säger jag "Lycka till", i alla fall vad det gäller fördomsfullhet.

Speaker: Fler delar finns på Forum för levande historias hemsida www.levandehistoria.se. Jag heter Amanda Glans.